

Krajský úřad Ústeckého kraje

Velká Hradební 3118/48, 400 02 Ústí nad Labem
odbor životního prostředí a zemědělství

Město Litvínov
Náměstí Míru 11
436 01 Litvínov

Datum: 10. 2 .2014
JID: 22830/2014/KUUK
Jednací číslo: 2954/ZPZ/2013/ZD-622
E-mail: dousa.r@kr-ustecky.cz

Rozhodnutí o povolení výjimky ze zákazů dle § 56 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, k realizaci záměru „Revitalizace zámeckého parku v Litvínově“

ROZHODNUTÍ

Krajský úřad Ústeckého kraje, odbor životního prostředí a zemědělství, v souladu s § 56 odst. 1 a odst. 2 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon), **povoluje** žadateli, tj. Městu Litvínov, náměstí Míru 11, 436 01 Litvínov, **výjimku** ze zákazů ze základních ochranných podmínek zvláště chráněných druhů živočichů, chráněných dle § 50 odst. 2 zákona – především k zákazu jejich rušení a poškozování jejich sídel. Výjimka se vztahuje na silně ohrožené druhy netopýrů (zařazené dle § 48 odst. 2 písm. b) zákona a vyhlášky v kategorii druh „silně ohrožený“), konkrétně netopýra rezavého (*Nyctalus noctula*), netopýra hvízdavého (*Pipistrellus pipistrellus*), netopýra vodního (*Myotis daubentonii*) a ohrožený druh (zařazený dle § 48 odst. 2 písm. c) zákona a vyhlášky v kategorii druh „ohrožený“) veverka obecná (*Sciurus vulgaris*). Výjimka se povoluje v souvislosti se zamýšlenou realizací záměru spočívajícího v provedení revitalizace zámeckého parku v Litvínově na základě vypracované dokumentace s názvem Revitalizace zámeckého parku Litvínov, vypracované společností „Zahradní architektura Ing. Ivan Marek“, se sídlem Martinov 279, 277 13 Kostelec nad Labem, v říjnu 2012.

Výjimka se povoluje za splnění následujících podmínek:

1. Před zahájením realizace záměru budou veškeré stromy, které jsou uvedeny ve studii s názvem „Zpráva o výskytu dřevin s dutinami pro hnízdění ptáků a netopýrů“ týkající se zámeckého parku v Litvínově ze dne 12. 12. 2013, vypracované společností Enviromentální a ekologické služby s.r.o., se sídlem Jiráskova 413, Litvínov (dále jen zpráva), jako: a) dřeviny, v nichž byly nalezeny dutiny a skutečně slouží jako úkryty a zimoviště netopýrů popř. jsou aktuálně využívány ptáky (dále jen biotopy zvláště chráněných druhů) či b) dřeviny, u nichž byly nalezeny dutiny, které by mohly potencionálně sloužit jako úkryt a zimoviště netopýrů (dále jen potencionální biotopy zvláště chráněných druhů) a dále dřeviny č. 7, 40, 41, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 190, 350, 359, 360, 369, 388, 392, 396 a 572 (celkem tedy 124 stromů), viditelně označeny.
2. Po celou dobu realizace záměru bude zajištěn kvalifikovaný biologický dozor, který bude vykonávat odborně způsobilá osoba - specialista v oboru chiropterologie, který v případě potřeby stanoví vhodná opatření k ochraně zvláště chráněných živočichů.

3. U dřevin, které nepatří do žádné z kategorií uvedených v podmínce č. 1, je možné provést jejich plánované ošetření či pokácení v termínu 1. 1. – 15. 3. nebo 15. 9. – 31. 12. příslušného kalendářního roku.
4. Kácení dřevin označených dle bodu 1, řezy do jejich kmenů a větví o průměru větším než 8 cm, či jiné zásahy, které by mohly mít za následek poškození či znepřístupnění stávajících dutin (úkryty či potencionální úkryty netopýrů), smějí být prováděny výhradně v době od 15. 9. do 15. 11. příslušného kalendářního roku. Nejméně 7 dní před zásahem budou otvory dutin zakryty jednocestnými uzávěry, které zabrání vletu netopýrů, ale neznemožní jim opuštění dutiny. Podmínka se nevztahuje na případ, kdy jsou prokazatelně splněny podmínky dle § 8 odst. 4 zákona.
5. Pokácení významných dutinových stromů č. 113, 234, 281 a 283 je přípustné pouze v případě prokazatelného naplnění podmínek dle § 8 odst. 4 zákona.
6. Plánované ošetření významných dutinových stromů č. 186, 307 a 433 musí být provedeno tak, aby dutiny, které jsou nebo by mohly být využívány netopýry či jinými zvláště chráněnými živočichy, včetně vletových otvorů, zůstaly i nadále zachovány.
7. Jako kompenzační opatření za nevyhnutelnou ztrátu úkrytů bude na vhodné dřeviny v parku instalováno nejméně 25 náhradních úkrytů vhodného provedení (dřevocementové budky) a to v souladu s metodikou a doporučeními uvedenými v publikaci s názvem „Netopýři v lesích“ (vydal ČESON v roce 2013), která je volně dostupná i elektronicky na adrese: http://www.ceson.org/document/brozura_netopyri_v_lesich.pdf. Nejméně u 5 z těchto úkrytů bude zvolen takový typ, který je vhodný i pro zimování netopýrů. Tyto celoročně využitelné úkryty nebudou vyvěšovány na jižní stranu stromů popř. jiných objektů.
8. Žadatel zajistí po dobu 10 let od instalace jednotlivých náhradních úkrytů jejich pravidelnou údržbu nebo výměnu.
9. Záznamy o průběhu biologického dozoru spolu s popisem provedených kompenzačních opatření a údaji o potvrzených výskytech zvláště chráněných druhů budou zaslány zdejšímu úřadu vždy nejpozději do 31. 12. každého kalendářního roku, ve kterém bude realizace záměru probíhat.
10. Žadatel bude s předstihem nejméně 7 dnů informovat zdejší úřad o konkrétním termínu zahájení prací.
11. Výjimka se povoluje na dobu realizace záměru, nejdéle do 31. 12. 2016.

ODŮVODNĚNÍ

Dne 2. 8. 2013 podalo Město Litvínov, se sídlem náměstí Míru 11, 436 01 Litvínov, žádost o povolení výjimky ze zákazů dle § 56 zákona, k zásahu do přirozeného vývoje zvláště chráněných druhů živočichů (netopýři) v souvislosti se zamýšleným záměrem „Revitalizace zámeckého parku v Litvínově“. Podaná žádost však vykazovala nedostatky, které bránily dále pokračovat v řízení. Tyto nedostatky spočívaly především v tom, že ačkoli předmětem tohoto záměru je mimo jiné pokácení 152 a ošetření dalších 345 stromů, žádost neobsahovala prakticky žádné aktuální údaje o výskytu konkrétních druhů a nebylo z ní tedy zřejmé ani pro jaké druhy netopýrů, popř. dalších zvláště chráněných živočichů, je třeba o výjimku skutečně žádat. Z výše uvedeného důvodu bylo správní řízení po předchozím neformálním upozornění žadatele na nutnost odstranění uvedených nedostatků (kromě absence aktuálního průzkumu se jednalo i o chybějící výčet konkrétních zákazů, z nichž je povolení výjimky požadováno a o chybějící zdůvodnění neexistence jiného uspokojivého řešení, neboť se v případě netopýrů jedná o druhy chráněné právem evropských společenství) spolu s výzvou k jejímu doplnění ze dne 22. 8. 2013 přerušeno. Následně dne 18. 11. 2013 byla žádost doplněna o odborný znalecký posudek vypracovaný společností

Enviromentální a ekologické služby s.r.o., Jiráskova 413, Litvínov (dále jen posudek). Součástí posudku byl i chiropterologický, ornitologický a entomologický průzkum, který vycházel z údajů získaných v době od konce srpna do konce října roku 2013. Na základě výsledků tohoto průzkumu pak žadatel současně s doplněním žádosti stanovil i konkrétní výčet druhů, pro které o povolení výjimky žádá. Jedná se celkem o 4 výše uvedené zvláště chráněné druhy, jejichž výskyt tento průzkum potvrdil. Dále byl v lokalitě zjištěn výskyt i netopýra velkého (*Myotis myotis*), ten byl však údajně zjištěn pouze při lovu na volném prostranství, tudíž v jeho případě o povolení výjimky dle § 56 požádáno nebylo. Zdejší úřad po prostudování zaslaného posudku žadatele upozornil na skutečnost, že uvedený průzkum není z hlediska podchycení výskytu jednotlivých skupin živočichů dostatečný a doporučil žadateli jednotlivé průzkumy v jarním a letním období doplnit a zmapovat dutinové stromy. I přes tuto skutečnost bylo dopisem ze dne 20. 11. 2013 účastníkům řízení a občanským sdružením oznámeno zahájení správního řízení v dané věci. Dne 3. 12. 2013 se do správního řízení přihlásila Česká společnost pro ochranu netopýrů se sídlem Národní muzeum, Václavské náměstí 68, 115 79 Praha 1 (dále jen ČESON). Následně ČESON zaslal i stanovisko k předmětnému záměru. Ze stanoviska vyplývá, že se jedná o velmi významnou lokalitu z hlediska netopýrů. Podle údajů z databáze ČESON využívají netopýři stromy v zámeckém parku celoročně, tj. jako úkryty letních reprodukčních kolonií, k příležitostnému úkrytu v době jarních a podzimních přeletů a rovněž pro zimování. Tuto skutečnost dokládá zprávou z provedeného průzkumu z roku 2012, který ČESON provedl pro Technické služby Litvínov, s.r.o. (dále jen průzkum ČESON). Jedná se rovněž o významnou lokalitu z hlediska jejich potravní nabídky. Z uvedeného důvodu ČESON nepovažuje průzkumy, které jsou součástí posudku a které probíhaly mezi koncem srpna a říjnem za dostatečné, neboť nevypovídají o využití stromů netopýry v jiných částech roku (zejména pak o využívání úkrytů reprodukčními koloniemi či o jejich možném zimování). Obdobné výhrady mají nejen k chiropterologickému, ale i k ornitologickému a entomologickému průzkumu. Výše uvedené průzkumy jako podklady k vydání rozhodnutí proto nepovažují za dostatečné a navrhují tedy řízení o povolení výjimky přerušit do doby vypracování celoročního biologického průzkumu. Dne 17. 1. 2014 žadatel doplnil podklady o studii s názvem „Zpráva o výskytu dřevin s dutinami pro hnízdění ptáků a netopýrů“ ze dne 12. 12. 2013, vypracovanou opět společností Enviromentální a ekologické služby s.r.o., Jiráskova 413, Litvínov (dále jen zpráva). Ve studii jsou uvedeny seznamy dřevin, u kterých byly nalezeny dutiny, které jsou a) skutečně využívané netopýry a ptáky a b) u kterých byly nalezeny dutiny, které by mohly potencionálně sloužit jako úkryty netopýrů či hnízdiště ptáků. Celkem bylo v této studii za dřeviny s vhodnými dutinami pro zvláště chráněné živočichy označeno více než 100 stromů.

O povolení výjimky žadatel požádal z důvodu jiného veřejného zájmu, který převažuje nad zájmem ochrany přírody, konkrétně pak zejména v zájmu ochrany veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti. Veřejný zájem na realizaci záměru je zdůvodněn skutečností, že se jedná o park v centru města Litvínova s hustou sítí cest, kterým denně prochází mnoho lidí. Dle názoru žadatele (který nechal v lokalitě vypracovat i dendrologický průzkum) hrozí u stromů určených k pokácení či ošetření riziko jejich pádu či rozlomení, jež může vést nejen ke škodám na majetku ale i ke škodám na zdraví a životech osob, které se v parku pohybují. Z výše uvedeného důvodu již bylo dokonce nutné v průběhu zpracování dendrologického průzkumu některé havarijní dřeviny odstranit. Jiné uspokojivé řešení, než bezodkladné ošetření popř. pokácení rizikových stromů tak dle názoru žadatele neexistuje.

Na druhou stranu zámecký park v Litvínově je známým významným refugiem netopýří fauny, která je zde dlouhodobě sledována místními zoology. Od 70. let 20. století do současnosti zde bylo doloženo 10 druhů netopýrů, konkrétně pak tyto druhy: netopýr rezavý (*Nyctalus noctula*), netopýr večerní (*Eptesicus serotinus*), netopýr velkouchý (*Myotis bechsteinii*), netopýr hvízdavý (*Pipistrellus pipistrellus*), netopýr ušatý (*Plecotus auritus*), netopýr vodní (*Myotis daubentonii*), netopýr černý (*Barbastella barbastellus*), netopýr řasnatý (*Myotis nattereri*), netopýr parkový (*Pipistrellus nathusii*), netopýr pestrý (*Vespertilio murinus*).

Minimálně u 2 druhů pak byla průzkumem z roku 2012 (průzkum ČESON) prokázána jejich přítomnost v dutinách stromů. Z roku 2010 pak bylo doloženo i zimování několika desítek netopýrů rezavých, kteří byli vyrušeni pokácením stromu v zimě, bez jakékoli předchozí obhlídky a průzkumu. Kromě již výše zmíněných cca 110 dřevin s dutinami využitelnými jako úkryty netopýrů (přičemž u zhruba 40 z nich byl výskyt živočichů na základě předložené zprávy přímo potvrzen) bylo ještě po konzultaci se zástupci společnosti ČESON identifikováno dalších asi 15 stromů s vhodnými dutinami, které by mohly jako úkryty netopýrů sloužit. Dále se v parku vyskytuje i celá řada dalších dřevin, u kterých sice aktuálně nelze větší význam pro netopýry prokázat, ale mají potenciál stát se významnými úkryty netopýrů popř. hnízdními lokalitami ptáků v budoucnu. V neposlední řadě je třeba vzít v úvahu i fakt, že předmětný park slouží pro mnohé druhy netopýrů (popř. i ptáků) také jako významné lovecké stanoviště (hojný výskyt hmyzu, nezřídka vázaného na tamní dřeviny).

Z výše uvedených důvodů by realizace zamýšleného záměru, pokud by nebyla přijata četná opatření k minimalizaci jeho vlivu na populace a biotop netopýrů, mohla představovat významný zásah do přirozeného vývoje nejen většiny výše uvedených zvláště chráněných, ale i případných dalších cenných druhů. Tyto druhy, pokud se v lokalitě vyskytují, budou s největší pravděpodobností vázány rovněž především na staré, často dutinové či doupné stromy, tedy jejich stanovištní nároky se budou značně překrývat s těmi, které vyžadují výše uvedené druhy netopýrů. Z tohoto důvodu považuje orgán ochrany přírody za zásadní alespoň část těchto z hlediska biodiverzity cenných (i když často se sníženou sadovnickou hodnotou) stromů v parku zachovat. U stromů, kde byl výskyt netopýrů aktuálně zjištěn, je pak možné k jejich případnému kácení přistoupit pouze v nezbytně nutných případech a vždy dávat přednost jejich vhodnému ošetření a ponechání. V případě, kdy by byly významnější zásahy do dřevin s potencionálními či potvrzenými úkryty pro netopýry nevyhnutelné, je jejich realizace možná pouze v období mimo nejvíce zranitelné fáze životního cyklu netopýrů (výskyt letních reprodukčních kolonií a zimujících jedinců) a mimo hlavní období hnízdění ptáků, tj. pouze v podzimním období. Aby byla minimalizována i možnost usmrcení jedinců, kteří by mohli konkrétní úkryt aktuálně využívat, je třeba před každým takovým zásahem umožnit netopýrům svůj úkryt opustit, ale znemožnit jim návrat zpět, např. instalací vhodné jednosměrné uzávěry na vletové otvory s dostatečným časovým předstihem před zásahem.

Neméně důležitá je i kompenzace za nevyhnutelný zánik úkrytů jak stávajících, tak budoucích (pokácení potencionálně vhodných stromů do budoucna). Ideálním řešením by byl v některých případech transfer úkrytů ze stromů, které by měly být pokáceny nebo kde je nevyhnutelný jejich zánik, na jiné vhodné dřeviny v okolí. Vzhledem ke skutečnosti, že takový transfer úkrytu může být dosti náročný, popř. v podmínkách parku i technicky obtížné proveditelný, nebyla tato povinnost žadateli v podmínkách rozhodnutí žadateli striktně stanovena, nicméně je v kompetenci biologického dozoru takové opatření v případě potřeby u některých dřevin nařídit. Další možností je na stromy v parku popř. na budovy v jeho okolí instalovat úkryty náhradní. Jedná se zpravidla o dřevocementové budky se vstupním otvorem umístěným ve spodní části a umožňující vypadávání trusu ven z budky, popř. s dostatkem místa pro jeho hromadění. Budky je vhodné umisťovat ve výšce nejméně 3 m nad zemí a to způsobem, že na jednom stromě či skupině blízkých stromů je vyvěšeno více budek (nejméně 10) s různou orientací ke světovým stranám a na různé pozice v rámci stromu. U netopýrů je totiž zvykem, že využívají během roku několik různých úkrytů (v závislosti např. na fázi jejich životního cyklu a aktuálních klimatických či povětrnostních podmínkách). V případě vyvěšení většího množství budek do jedné lokality si tak netopýři mohou snáze vybírat úkryty, které jim aktuálně z hlediska jejich mikroklimatu vyhovují, čímž se zvyšuje i pravděpodobnost, že instalované náhradní úkryty využijí a dopad zamýšleného záměru na jejich populace se zmírní.

Většina běžných náhradních úkrytů zpravidla může poskytnout přechodné útočiště zejména některým jedincům či menším skupinám netopýrů (např. v době jarních a podzimních přeletů), vzácněji mohou sloužit i jako úkryt letních kolonií. Nejsou však vhodné k jejich

zimování. Jako náhrada za zaniklé úkryty pro zimování netopýrů je proto nezbytné instalovat i několik speciálních celoročně využitelných úkrytů – jedná se o zateplené dřevocementové budky se silnými stěnami, které umožňují přežít netopýrům i zimní období, dostupné např. na <http://www.zelenadomacnost.com/detail/475-Budka-pro-netopyry-1FW-i-pro-zimovani/>.

Celoročně využitelné úkryty není vhodné umísťovat na místa, která jsou po delší dobu vystavena slunečnímu záření, které by mohlo způsobovat výraznější ohřívání těchto budek a vyvolávat tak předčasné probouzení netopýrů.

I když je obecně známo, že instalace netopýřích budek nemůže plnohodnotně nahradit zaniklé přirozené úkryty např. v dutinách stromů a jejich celkový efekt na populace netopýrů je diskutabilní, přesto, pokud jsou umísťovány vhodným způsobem, je možné jimi ztrátu části přirozených úkrytů do jisté míry úspěšně kompenzovat. Výše uvedena skutečnost je i důvodem, proč je nutné instalovat zpravidla poměrně vysoký počet různých typů náhradních úkrytů (často i několikanásobně větší než je předpokládaný počet prokazatelných přirozených úkrytů určených k zániku). Důležitá se jeví i pravidelná péče o tyto náhradní úkryty. Pokud neumožňují vypadávání trusu, je třeba tyto budky nejméně 1 x za rok (nejlépe v podzimním období) prohlédnout a trus vybrat. Pokud by došlo k poškození či ztrátě úkrytu, je třeba jej neprodleně opravit nebo vyměnit.

Mimo jiné i s ohledem na skutečnost, že zdejší úřad nemá od žadatele podklady o aktuálním využívání jednotlivých úkrytů živočichy v průběhu jarního a většiny letního období, považoval za nezbytné, aby po celou dobu realizace záměru na provádění prací dohlížela odborně způsobilá osoba - kvalifikovaný zoolog se specializací chiropterologie. Tato osoba pak v případě potřeby stanoví případná další aktuálně potřebná speciální opatření.

Ačkoli správní orgán zastává názor, že z hlediska zachování příznivého stavu populací zvláště chráněných druhů netopýrů, příp. dalších skupin organismů, by bylo vhodnější doplnit stávající přírodovědné průzkumy pořízené pouze v pozdně letním a podzimním období také o jarní a časně letní aspekt, který je z hlediska podchycení všech skupin sledovaných živočichů nejdůležitějším obdobím roku, a také navržený záměr rozložit do delšího časového období, vzal v úvahu i argument žadatele, dle něhož není s ohledem na aktuální stav některých stromů v parku další odklad zásahu do těchto dřevin žádoucí. Kromě toho zajištění dostatečné péče o stávající dřeviny v parku je nepochybně finančně náročnou akcí, kterou by žadatel mohl jen obtížně realizovat bez finanční podpory. S ohledem na aktuální stav dřevin v tomto parku, z nichž některé by skutečně mohly v blízké budoucnosti s ohledem na množství osob, které se v parku pohybují, představovat zvýšené riziko ohrožení zdraví popř. životů osob či jejich majetku, jiné uspokojivé řešení než záměr bez zbytečného odkladu zrealizovat, zřejmě neexistuje. Orgán ochrany přírody tak dospěl k závěru, že zde veřejný zájem na jejich ošetření, v nevyhnutelném případě i pokácení, a na revitalizaci parku (v případě dodržení stanovených podmínek) nyní převažuje nad zájmem ochrany populací netopýrů a veverky obecné (ta jím však na rozdíl od netopýrů nebude příliš ohrožena) a výjimku z důvodu ochrany veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti žadateli povolil. V případě dodržení všech stanovených podmínek budou dle názoru správního orgánu vlivy nejen na všechny aktuálně zjištěné, ale i na většinu potencionálně se zde vyskytujících zvláště chráněných druhů, minimalizovány a orgán ochrany přírody proto v takovém případě nepovažuje ani absenci celoročního zoologického průzkumu za natolik závažnou překážku, aby výjimka pro výše uvedené zvláště chráněné druhy nemohla být žadateli povolena. Stanovené podmínky rozhodnutí by rovněž měly zajistit udržení příznivého stavu populací všech výše uvedených zvláště chráněných druhů a nelze předpokládat, že by po provedení případného celosezónního zoologického průzkumu bylo nezbytné tyto podmínky významnějším způsobem modifikovat.

Správní orgán však i nadále žadateli doporučuje v zoologickém průzkumu během jarního a letního období roku 2014 pokračovat a upozorňuje jej na povinnost v případě potvrzení výskytu případných dalších zvláště chráněných druhů, chráněných dle § 50 zákona, práce,

které by mohly představovat zásah do jeho přirozeného vývoje (pokud se nejedná o nezbytný zásah dle § 8 odst. 4 zákona), ihned přerušit a bezodkladně požádat zdejší úřad o povolení výjimky i pro tyto nově zjištěné zvláště chráněné druhy tak, aby bylo možné záměr dokončit alespoň do konce roku 2015.

POUČENÍ

Proti tomuto rozhodnutí mohou účastníci řízení podat podle § 81 správního řádu odvolání, ve kterém se uvede, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá a dále namítaný rozpor s právními předpisy nebo nesprávnost rozhodnutí nebo řízení, jež mu předcházelo, ve lhůtě 15 dnů ode dne jeho oznámení, a to k Ministerstvu životního prostředí podáním učiněným u Krajského úřadu Ústeckého kraje. Za počátek lhůty se považuje den následující po dni oznámení tohoto rozhodnutí, nejpozději však po uplynutí desátého dne ode dne, kdy bylo nedoručené a uložené rozhodnutí připraveno k vyzvednutí. Odvolání se podává v počtu 5 stejnopisů.

„Otisk úředního razítka“

RNDr. Tomáš Burian
vedoucí oddělení životního prostředí

Rozdělovník

Účastníkům řízení a občanským sdružením (do vlastních rukou)

Město Litvínov, Náměstí Míru 11, 436 01 Litvínov

Česká společnost pro ochranu netopýrů (ČESON) se sídlem Národní muzeum, Václavské náměstí 68, 115 79 Praha 1